

մարդու անկրճին մէջ երկար ատեն կը խօսի : Ինչ քաղցրութիւն է որ նաև սաստիկ տրտմած մարդը՝ արևը մտնելէն ետեւ լուսնի լուսով պայծառացած գիշերը կ'իմանայ սոխակին ձայնէն , որ խիտ ծառերու մէջ պահուած կ'երգէ ու կը զմայլի , մրտիկ ընողին միտքն ալ կը զմայլեցընէ :

Բայց ուսումնասէր մարդը չնայիր որ միայն վայելէ բնութեան այսպիսի բարիքները , հապա նաև քննէ հասկընայ անոնց մասնաւոր յատկութիւնները . անով իր զուարճութիւնն ալ շատ աւելի կ'ըլլայ՝ քան թէ տգէտ մարդունը : Ի՞նչքալ մեր ազգայնոց հետաքրքրութիւնը աւելի արթնցընելու համար է որ երբեմն երբեմն բնութեան տեսարանները աչքերնուն առջև կը դնենք . անով անտարակոյս իրենց զուարճութիւնն ալ կ'աւելցընենք , ու զուարճութիւննին օգտակար կ'ընենք իրենց : Իրենք ալ շատ մեծ փոխարէն ըրած կ'ըլլան մեզի , մասնաւոր թէ մեր ազգային մատենագրութեանը , թէ որ կարողութիւն ունենալով՝ կամենան հաղորդել մեզի ինչ տեղեկութիւն որ ունին զանազան կենդանեաց , թռչնոց , ձկանց , ծառոց ու ծաղկանց հայերէն անուններուն ու այլ և այլ յատկութիւններուն վրայ :

Հոս դրուած պատկերին մէջի թռչնիկները տաճկերէն «արլ գաւը» սուածին տեսակներն են , որ իտալերէն *zigolo* կ'ըսուին , գաղղիարէն *bruant* : Սուր ձայն մը ունին որ ինչուան հեռու տեղուանք կը լսուի . խիստ դժուար կ'ընտանենան , ու սովորաբար երամով կը պտըտին : Իրենց մեծութիւնը սովորաբար եօթը մատնաչափ կ'ըլլայ , կտուցնին կարճ , փոքրնուն գոյնը դեղին : Բայներնին ցած տեղուանք ու թռկերու մէջ կը դնեն . ձմեռը տաք երկիրներ կ'երթան :

ԵՐԿՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի լեռներու գօտիներուն վրայ :

ԵՌԵՐՈՒ գօտի ըսելով կ'իմանանք շատ մը լեռներ իրարու հետ միացած , որոնց երկու կողմէն ուրիշ ձիւղեր ալ երկընցած ու նոյնպէս շատ լեռներէ ձևացած են : Իսկ գօտիներուն վարի կողմը սարոյ կամ ուրիշ լեռնադաշտի , վրայի դաշտի պէս տափարակ տեղուանքը բարձրաւանդակ կամ լեռնադաշտի կ'ըսուի , իսկ սրածայր տեղերը սեպ , ծագ , սար , գագաթ , կապար , ախալ , արբան և այլն . երկու լեռանց մէջ եղած խոր տեղը կ'ըսուի չոր կամ լեռնադաշտ , իսկ լեռներուն նեղ տեղուանքը կ'երձ :

Իսիայի ու Եւրոպայի մէջ լեռներու գօտիները ան երկիրներուն դէպի երկայնքը տարածուած են , և խիստ մեծ երկայնութիւն ունին . իսկ առանձին խումբով կեցած բարձրիկ լեռներ խիստ քիչ կը գտնուին աշխարհիս վրայ : Բնութիւն ըսուածներն ալ մանր լեռներ՝ կամ մեծ գօտիներու պզտիկ ձիւղեր են , և բոլորովին անոնց կը նմանին :

Երանց գօտիները իրարմէ ծովերով դաշտերով ու կիրճերով բաժնուած են . ինչպէս Եւրոպայի Բալկան լեռները և ծովով բաժնուած են Կովկասու գօտիներէն . թէպէտ և շատ իմաստուն երկրաբաններ կ'ըսեն թէ աս տեսակ գօտիները նաև ծովուն տակէն իրարու հետ հաղորդակցութիւն ունին :

Բայց աւելի հետաքրքրական բանը աս է թէ աս ահագին բարձրութեամբ գօտիները ինչ կերպով ձևացեր են , ու ինչէն է որ հիմայ ալ տեղ տեղ երբեմն գետնին հողերը կը բարձրանան ու լեռան պէս կը դիզուին : Ինչպէս որ հիմակուան երկրագէտները կը հաստատեն , աս բանիս պատճառը կեդրոնական ջերմութիւնը և գետնաշարժն է . վասն զի կը տես-

նենք որ երկրիս ներսի դիէն միակերպ
գողորշիքներ ու կազեր դուրս կը ցըն-
դին . որ ըսել է թէ երկրիս մէջ շատ
հեղանիւթներու աղբիւրներ կան . և
աս նիւթերը՝ շատ անգամ՝ ինչուան
երկրիս երեսը ճեղք մը կամ ծակ մը
չգտնելով՝ երկրիս խոր տեղուանքը կը
ժողովին , ու հոն տաքութենէ ընդար-
ձակելով՝ վրայի հողը գէպի վեր կը
հրեն ու կը բարձրացընեն . անով կը
ձևանան լեռները . երբեմն ալ անոնց
վրայէն ծակ բանալով դուրս կը վա-
զեն , որով հրաբուխի լեռ կը ձևա-
նայ . իսկ թէ որ առանց հողը շատ
վեր հրելու՝ գետինը ասդիէն անդիէն
պատռտեն ու անանկ դուրս վազեն
տաք նիւթերը , մեծամեծ խողովներ
կը ձևանան . շատ անգամ աս տեսակ
խողովները երկրիս ներսի դիէն բա-
ցուելով՝ սաստիկ գետնաշարժներ ալ
կը պատահին : 1759^{ին} Մեքսիկա Մեք-
սիքոյի մէջ սաստիկ շարժով գետինը
քանի մը տեղէն պատռելէն վերջը՝
բաւական ընդարձակութեամբ երկիր
մը 500 ոտնաչափ գետնէն վեր ցցուե-
ցաւ . ասկէ զատ՝ նաև նոր հրաբուխ մը
ելաւ , որուն հիմա Լօրուլլոյ կ'ըսեն :
1822^{ին} նոյնպէս Մեքսիկա Վիլի մէջ
սոսկալի գետնաշարժով շատ քաղաք-
ներ գետինն անցնելէն վերջը , տեսան
որ մեծ ընդարձակութեամբ երկիր մը
զգալի կերպով վեր բարձրացեր է :
Լյուպիսի յայտնի ապացոյցներէ կը
հաստատուի թէ լեռներու մեծամեծ
գօտիններն ալ քանի մը հազար տարի
առաջ կեդրոնական ջերմութենէ ու
գետնաշարժէ ձևացած են . բայց ո-
րովհետեւ հիմա կեդրոնական ջերմու-
թիւնը շատ պաղած է , ու բաւական
բանուկ հրաբուխներ կան , անոր հա-
մար ան աստիճան սաստիկ շարժեր
չեն պատահիր , ու մեծամեծ լեռներ
չեն ելլեր : Լեռներուն գետնաշարժէ
ու կեդրոնական ջերմութենէ առաջ
եկած ըլլալուն մէկ յայտնի նշանն ալ
աս է , որ նոյն գօտիններուն մօտերը

գտնուած հողի կարգերը փոխանակ
վրայէ վրայ շիտակ կեցած ըլլալու՝
տակն ու վրայ եղած են . բայց ուր
տեղուանքն որ լեռները բարձրանա-
լէն ետեւ հողերուն կարգերը ձևացեր
են՝ հոն նոյն խառնակութիւնը չտես-
նուիր :

Հ . Տ . Թ

ՎԵՐՏԱՌՈՒԹԻՒՆ

Փոփոխութիւն Բաղաւոր :

ԲԱՂԻ ԸԳԳՐՈՒՄ քով գեղերի միշտ . ընդեր .
Ձի գիւրաշուրջ քան զայն անիւ գլտեալ չէր :

Խառնար :

Ի մատենից մուրաս հանձար
Ձի յայտնեցիս քաջ գոլ ախմար :

Կալաւորութիւն Դաւաւոր :

ԸԶԻՐԱՅՈՒԹԻՒՆ քո հարկանէն 'ի բողոք .
Այլ ես ոսկւով մերձեալ դրոյի ցեղ ողոր :

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Նոր ժամացոյց մի տեսի ,
Ոչ զանկ ունէր ոչ անիւ .
Տըղայն յուսով կունայէր ,
Ծերըն ցաւով երկիւղիւ :

ՄԱՅԻՍԻ ՀԱՆԵԼՈՒԿԸ ԵՐ ՀԱՅ :